

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Eusebiu Tu Pamphilu Ekklesiastikē Istorია

Eusebius <Caesariensis>

Mogvntiae, 1672

Caput VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14478

que parte juxta jussionem Principis Romam ad causam agendam proficiscerentur. Quod cum illi se facturos promississent, Anulinus ea de re certiorum Principem fecit. Extabat hæc secunda Anulini relatio in gestis Collationis tertiæ Carthaginensis cap. 318. Sed dolendum est, postremam partem hujus collationis quæ res utilissimas & scitu dignissimas continebat, vetustatis injuriâ periisse. Sed & Augustinus in Breviario Collationis dicit tertiæ cap. 12. hujus secundæ relationis mentionem facit. Scripsit etiam Constantinus ad Miltiadem urbis Romæ Episcopum, & ad Episcopos Galliæ atque Italiæ, ut die sexto Nonas Octobris Romæ in unum congregati, inter partes æquissimam sententiam ferrent. Atque ut plenissima totius negotij instructio eis supereretur, chartas omnes & libellos sibi ab Anulino transmissos Constantinus ad eos destinavit. Extat etiamnum Epistola Constantini ad Miltiadem in libro 10. historię Ecclesiasticæ Eusebij, quam nos in Latinum sermonem ita transtulimus.

CONSTANTINVS AVG. MILTIADI
Episcopo urbis Romæ & Marco.

Quoniam hujusmodi plures chartæ à V. C. Anulino Africa Proconsule ad me sunt missæ, in quibus continetur Cæcilianum Carthaginensis urbis Episcopum à quibusdam collegis suis per Africam constitutis multis de rebus infamari: Quod quidem permolestum mihi videtur, in istis provinciis quas divina providentia mea devotioni spontanea deditione tradidit, & in quibus maxima est populi multitudo, plebem quasi in duas partes divisam ad deteriora desicere, & Episcopos inter se dissentire: Placuit mihi, ut idem Cæcilianus una cum decem Episcopis qui accusare ipsam videntur, & cum decem aliis quos ipse ad suam causam necessarios esse judicaverit, Romam naviget; quatenus ibi coram vobis & coram Reticio, Materno ac Marino collegis vestris, quos etiam causâ Romam properare iussi, posse audiri, quemadmodum sanctissima legi convenire optimo nostris, Porro ut totius negotij plenissimam valeatis habere notitiam, exempla libellorum ab Anulino ad me missorum, literis meis subjuncta ad collegas vestros supra dictos transmissi. Quibus libris per penes gravitas vestra, quoniam modo supra memorata controversia accuratissime dijudicanda sit, & ex præscripto iustitie terminanda, &c. In hac Epistola Constantinus Imp. chartas vocat libellum criminum Cæciliani. Chartæ etiam dicuntur in collatione tertiâ Carthaginensi cap. 316. & apud Augustinum in Breviario eiusdem collationis.

CAPUT VI.

Cum ergo Cæcilianus unâ cum decem Episcopis partis suæ, & adversarij eius quorum caput erat Donatus Calensis Episcopus, Romam venissent, Constantino Augusto ter, & Licinio ter Coss. 6. Nonas Octobres die sexta feria, consentibus Episcopis in domo Faustæ in Laterano, Miltiade scilicet Episcopo urbis Romæ, Reticio, Materno ac Marino Episcopis Gallicanis, & quindecim Italis, quorum nomina referuntur ab Optato in libro 3. Cæciliani causa tandem cœpit agitari. Res per triduum acta est, adfidentibus Notariis qui acta

conficerent. Primo die quaesierunt iudices, quoniam essent accusatores & testes adversus Cæcilianum. Cumque Episcopi partis Majorini proferrent libellum criminum Cæciliani, qui oblatum fuerat Carthagine à plebe partis Majorini, & contenderent Cæcilianum ab universa plebe Carthaginensi accusatum habuisse: iudices eius accusationis nullam rationem habendam esse censuerunt, quippe quæ tumultuosa potius vociferatio esset plebis in conditâ, quæ certam personam non haberet. Itaque requirebant, alios sibi accusatores & testes exhiberi, qui proprio nomine accusationem delatam sustinerent. Tum accusatores & testes induciti à Donato & reliquis Episcopis partis Majorini, negrunt se habere quicquam quod adversus Cæcilianum dicerent. Post hæc Cæcilianus Donatum accusavit, quod superflite Mensurio Carthaginensi Episcopo, schisma primum fecisset Carthagine; quod rebaptizasset; quod Episcopis lapsis manum demum imposuisset. Questus item est Cæcilianus, quod Donatus & collegæ eius subtraxissent accusatores vel testes, qui simul cum ipsis ex Africa venerant, ut adversus Cæcilianum testimonium dicerent. Et Donatus quidem se rebaptizasse & Episcopis lapsis manum imposuisse confessus est. Eos autem quos causæ huic necessarios subtraxisse arguebatur, se exhibiturum esse promisit. Quod cum semel atque iterum promississet, deinceps ad illud iudicium accedere noluit; veritus scilicet, ne post tantorum criminum confessionem præsens ipse à iudicibus damnaretur, qui ad alium damnandum ex Africa venerat. Altero die datus est à quibusdam denuntiationis libellus adversus Cæcilianum. Quod cum factum fuisset, rursus agitata est cognitio, tam de personis quæ eum libellum dederant, quam de criminibus quæ in eo continebantur. Nihil tamen probari potuit adversus Cæcilianum. Tertio die actum est de Concilio Carthaginensi septuaginta Episcoporum, qui Cæcilianum & ordinatores eius damnaverant: cuius Concilij auctoritate adversarij Cæciliani maxime nitebantur, cum & Episcoporum numerum prætenderent, & ex Africa vicinisque Carthagini provinciis eosdem collectos, de rebus sibi notissimis iudicium tulisse asseverarent. Sed Miltiades & reliqui qui in eius consilio erant Episcopi, nullam Carthaginensis illius Concilii rationem habendam esse duxerunt; quippe quo Cæcilianus absens & inauditus cum collegi damnatus fuisset. Causas porro cur ad illud Carthaginense iudicium venire noluisse Cæcilianus, valde probabiles asseverabat. Nam Episcopos adversarij suis accitos esse Carthaginem, & apud eosdem diversari, cumque iis capita conferre, probè norat. Minas quoque Purpurii Limatenensis Episcopi cognitias habebat. Proinde mirum non est, si semetipsum eorum furori committere noluit, quos in perniciem suam collectos & contemptos videbat. Totam igitur causam de integro agitandam sibi remansisse iudices perspiciebant, de traditione scilicet Felicis Aptungitani Episcopi, & aliorum qui Cæcilianum ordinaverant. Verum hæc quaestio in immensum porrigi, & nexus quorundam inexplicabiles habere videbantur. Interrogandi enim erant testes; proferenda atque evolenda Gesta Municipalia, eorumque fides examinanda.

Deinde in ipsos qui Cæcilianum damnauerant, crimen traditionis à Cæciliano retorquebatur; quippe qui in Concilio Cirtenfi crimen traditionis quod confessi fuerant, sibi mutuo indulissent. Postremo superflua hæc quaestio videbatur. Neque enim tametsi Felix traditionis, crimine maculatus fuisset, continuò vitiosa erat Cæcilianus ordinatio; cum constet Episcopum quandiu locum suum retinet, nec Ecclesiastico iudicio damnatus ac depositus est, & ordinationem & reliqua Episcopalis officii mania rite posse celebrare. Quare Episcopi qui cum Miltiade sedebant, merito ab illa quaestione temperandum sibi esse existimarunt; ne scilicet hoc factio novas potius in Africana Ecclesia turbas excitarent, quam iurgia ad iudicium suum delata componerent. Itaque hoc temperamento sententiam suam moderati sunt, ut Cæcilianum quidem innocentem esse pronuntiarent, eiusque ordinationem comprobarent: Episcopos verò qui Cæcilianum damnauerant, & qui ad eum accusandum missi fuerant, à communione sua minime remouerent. Solus Donatus à Casis nigris, utpote totius mali auctor, post gravissimum criminum confessionem, ultima Miltiadis sententia percussus est: reliquis optio data, ut si ad unitatem redire vellent, in suis honoribus permanerent, etiamsi extra Ecclesiam ordinati fuissent à Majorino: Ita ut ubicumque duo essent Episcopi, alter à Cæciliano, alter à Majorino ordinatus; is confirmaretur qui prior esset ordinatus: alteri verò alia Ecclesia regenda provideretur. Hæc partim ex collatione tertia Carthaginensis partim ex Optato; sed præcipue ex Augustini Epistola 172. collegimus. Cui jungenda est Epistola 50. ubi de hoc iudicio ita loquitur Augustinus: *Hoc erga istos ab initio seruauit Africana Catholica, ex Episcoporum sententia, qui in Ecclesia Romana inter Cæcilianum & partem Donati iudicauerunt, damnatoque uno quodam Donato, qui auctor schismatis fuisse manifestatus est, ceteros correctos, etiamsi extra Ecclesiam ordinati essent, in suis honoribus suscipiendos esse censuerunt. Extat quidem apud Optatum Miltiadis sententia, qua iudicium clausum esse ait his verbis: Cum consideret Cæcilianum, ab iis quicum Donato uenerant, iuxta professionem suam non accusari, nec à Donato conuictum esse in aliqua parte considerari; sua communioni Ecclesiasticae integro statu retinendum merito esse censeo. Altera verò pars sententiæ, de damnatione scilicet Donati, & de susceptione Episcoporum partis Majorini, ab Optato prætermissa est. His peractis, Miltiades & reliqui Episcopi, quacumque in Concilio gesta fuerant unâ cum Actis ipsius Concilii ad Imperatorem Constantinum direxerunt, verbo etiam adfirmantes, quod iudicium suum pro rerum fuisset æquitate de promptum. Nuntiarunt præterea Imperatori, post habitum iudicium, in Africam remeasse accusatores Cæcilianus. Testatur id Constantinus in Epistola ad Elasium, quæ Concilio Arelatensi præfixa est. Porro in hoc Concilio Romano multa sunt quæ observationem merentur. Primum, quod Episcopi Gallicani ante Episcopos Italiae resederunt, adeoque ante Ostiensem & Prænestinum Episcopos, qui erant suffraganei Episcopi Romani, & qui Cardinalium Episcoporum titulo postea sunt insigniti. Cur*

autem id factum sit, difficile est dicere. An ob dignationem Episcopo um Gallia; an propterea quod iudices ab Imp. nominati fuerant cum Miltiade, cum Episcopi partis Majorini iudices sibi dari ex Episcopis Gallia postulassent. Deinde notanda est in primis indulgentia Miltiadis, qui Episcopos à schismaticis extra Ecclesiam ordinatos, in suis locis atque honoribus suscipiendos censuit, si ad unitatem Ecclesie Catholice redire uoluissent. Quod quidem insigne est exemplum dispensationis Ecclesiasticæ. Itaque merito Augustinus hanc paternam Miltiadis providentiam laudans exclamat his uerbis: *O uorum optimum! o filium Christiana pacis! o patrem Christiana plebis!*

CAPUT VII.

Post Concilii Romani iudicium, Episcopi partis Majorini statim in Africam remearunt, ut docet Epistola Constantini ad Elasium. Jam certe post gravissimam iudicii Episcopalis auctoritatem, omnis contentions ac dissensionis pernicia penitus extincta esse videbatur: nemoque erat qui non crederet finem impostum esse pestiferæ seditioni, quæ à maleuolis ac temerariis hominibus commota fuerat. Verùm seditioni in pernicia schismatis sui nihilominus perseverarunt, tantumque abfuit, ut Episcopalis iudicii lenitate correcti ad unitatem & concordiam Catholice communionis reverterentur; quin potius tanquam exasperati & effertati novos tumultus per Africam concitare ceperunt. Ausi sunt etiam iterum adire Constantinum Imperatorem, missis quibusdam e suo numero, qui Cæcilianum indignum esse sacerdotali officio criminarentur. Quibus cum respondisset Constantinus frustra eos id iactare, cum ab idoneis & probatissimis Episcopis in Concilio Romano causa omnis jam fuisset terminata, obnixè illi ac pertinaciter reclamauerunt, causam omnem illic auditam non fuisse; sed paucos Episcopos quodam loco se clausisse, & prout ipsi aptum fuerat, iudicasse. His permotus Constantinus, ut dissensiones quæ augeri in dies uidebantur, tandem aliquando componeret, omnemque deinceps tumultuandi occasionem seditionis adimeret, aliud rursus Concilium longe priore numerosius, indixit apud Arelatum Gallia civitatem: Nimis profecto humaniter ac benigne cum schismaticis agens, quos potius repellere, utpote obstinatos, nec sacerdotali iudicio acquiescentes, & debito supplicio afficere debuisset. Scripsit igitur Constantinus ad Elasium, seu ut alii legunt, ad Ablabium Vicarium Africae, ut tam Cæcilianum cum aliis Episcopis quos ille causa sua idoneos esse existimasset, quam adversarios eiusdem Cæcilianus, ad urbem Arelatensem properare præciperet intra diem Calendarum Augustarum. Scripsit etiam ad Chrestum Syracusanorum Episcopum, & ad alios Antistites: quos intra memoratum diem Arelatum conuenire iussit. Literas quidem ad Chrestum datas refert Eusebius in libro 10. historiae. Eodem tamen exemplo ad reliquos Antistites scriptas fuisse credibile est. Sed antequam de Arelatensi Concilio plura dicamus, eluendus est error longe gravissimus, qui hæcenus omnium parte animis inhaerit. Nam & Balduinus & Baronius, eosque